

«Նոր ժամանակի կրթություն» ՀԿ

*ՀԵՐԹԱԿԱՆ ԱՏԵՍՏԱՎՈՐՄԱՆ ԵՆԹԱԿԱ
ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻ
ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՄԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑ*

*ԱՎԱՐՏԱԿԱՆ ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ
ԱՇԽԱՏԱՆՔ*

*Հետազոտության թեման՝ Սովորողների հետ
ինքնուրույն աշխատանքի կազմակերպման ձևերը,
ինքնաստուգում*

Առարկան՝ Դասվար

Հետազոտող ուսուցիչ՝ Լիանա Լեոնիդի Հակոբյան

*Ուսումնական հաստատություն՝ Արմեն Հովհաննիսյանի
անվան, հմ. 194 հիմնական դպրոց*

Երևան 2022

**Սովորողների հետ ինքնուրույն աշխատանքի
կազմակերպման ձևերը, ինքնաստուգում
ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ**

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ.....	3
ԳԼՈՒԽ I .ԱՇԱԿԵՐՏԻ ԻՆՔՆՈՒՐՈՒՅՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅՈՒՆԸ.....	4
1.1 ԱՇԱԿԵՐՏԻ ԻՆՔՆՈՒՐՈՒՅՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅՈՒՆԸ.....	4
ԳԼՈՒԽ II ԱՇԱԿԵՐՏԻ ԻՆՔՆՈՒՐՈՒՅՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՄԱՆ ՁԵՎԵՐԸ	8
2.1 ԱՇԱԿԵՐՏԻ ԻՆՔՆՈՒՐՈՒՅՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՄԱՆ ՁԵՎԵՐԸ.....	8
2.2 ԻՆՔՆԱՍՏՈՒԳՈՒՄ.....	9
ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ	12
ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ.....	14

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Ուսուցիչը աշխատում է ամենապատասխանատու խնդրի վրա՝ նա ձևավորում է մարդուն: Այսպես ասել է Մ. Կալինինը:

Աշակերտին միայն գիտելիք տալը քիչ է: Առաջին և կարևոր գործոնը նրա մեջ ինքնուրույնություն ձևավորելն է: Այդ կարևոր գործառույթը կարող է իրականացնել միայն հանճարեղ ուսուցիչը:

Վերոնշյալ ուսումնասիրության թեման է << Սովորողների հետ ինքնուրույն աշխատանքի կազմակերպման ձևերը. ինքնաստուգում և ինքնավերահսկում>>:

Ստորև ներկայացված է հետազոտական աշխատանքի նպատակները, խնդիրները, աշխատանքի նշանակությունը և արդիականությունը:

Նպատակը

Ուսումնասիրել աշակերտի ինքնուրույն գործունեությունը և դրա կազմակերպման ձևերը: Վեր հանել աշակերտի ինքնուրույն գործունեությանը առանձնահատկությունները:

Խնդիրները

- ✓ ուսումնասիրել աշակերտի ինքնուրույն աշխատանքը,
- ✓ վեր հանել աշակերտի ինքնուրույն աշխատանքի կազմակերպման ձևերի բնորոշ յուրահատկությունները,
- ✓ գտնել միջոցներ, մեթոդներ, որոնք կնպաստեն աշակերտի ինքնուրույնության բարձրացմանը:
- ✓

Հետազոտության նշանակությունը

Աշակերտի ինքնուրույն աշխատանքի կազմակերպման ձևերի համակողմանի վերլուծությունը հնարավորություն է տալիս գնահատել ներկա վիճակը, բացահայտել առավելություններն ու թերությունները:

Հետազոտության արդիականությունը

Աշակերտների ինքնուրույն աշխատանքի զարգացման խնդիրը այժմ դարձել է մեր դպրոցների կարևորագույն խնդիրներից մեկը: Մեր ուսումնասիրության թեման արդիական է արևմտյան, որ դպրոցը պետք է սովորեցնի աշակերտին լուծելու զանազան պրպտողական, ճանաչողական և գործնական խնդիրներ: Դպրոցում պետք է ուսուցանի խնդրի լուծման այնպիսի մեթոդներ և հնարներ, որոնքն այսօր համագործակցային ուսուցման

բովանդակությունն են կազմում, որպեսզի վաղը աշակերտը պատրաստ լինի ինքնուրույն խնդիրների լուծմանը:

ԱՇԱԿԵՐՏԻ ԻՆՔՆՈՒՐՈՒՅՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԸ

Ինքնուրույնությունը յուրաքանչյուր անձի ներհատուկ և բնագղային հատկություն է: Մարդն իր ծնված օրվանից ի վեր ձգտում է ինքնուրույնության: Տարբեր տարիքային փուլերում երեխան փորձում է իրեն հասանելի թվացող գործողությունները կատարել ինքնուրույն: Ինքնուրույնությունը բնագղային հատկություն է, որ երեխան ունի, և եթե մենք չենք խանգարում այս հատկության զարգացմանը, ապա այն ինքնաբոլիս զարգանում է և արդյունքում ունենում ենք կայացած անձ և անհատ, ով հստակ գիտակցում է՝ ինչ է ցանկանում: Երեխայի ինքնուրույնության ձևավորմանը նպաստում է սխալվելու վախից ազատվելուն:

Աշակերտի ինքնուրույնության և ստեղծագործական մտածողության զարգացման խնդիրները այժմ դարձել է ամենավճռական և առաջնահերթ խնդիրներից, որին պետք է առանձնահատուկ ուշադրություն դարձնել:

Երեխային դպրոցին նախապատրաստել ասելով շատ ծնողներ և նույնիսկ մանկավարժներ հասկանում են գիտելիքներով (գրել, կարդալ, թվաբանական հմտություններ) զինելը: Սակայն, առաջին հերթին երեխան պետք է ունենա ինքնուրույնություն:

Երբ երեխային զրկելով խաղից և ինքնաբոլիս լինելու հնարավորությունից, պարտադրում ենք գիտելիք սերտել և տեղեկություններ կուտակել, կորցնում ենք անձնական զարգացման և ինքնուրույնության ձևավորման հնարավորությունները¹: Գիտելիքով հարուստ երեխաները հաճախ սոցիալապես տհաս են, հուզականորեն անկայուն և զուրկ ինքնուրույնությունից: Դա տեղի է ունենում այն պատճառով, որ երեխան մի բանի հաշվին մեկ այլ բան է ձեռք բերում: Գիտելիքը դեռ զարգացում չէ:

Աշակերտների մեջ չենք կարող ստեղծագործական միտք զարգացնել, եթե սովորելու ընթացքում նրանք սահմանափակվել են գլխավորապես

¹ Տասը հարց ու պատասխան 3-6 տարեկան երեխաների մասին, 3-4 էջ:

վերարտադրողական գործունեությամբ, գիտելիքները մատուցվել են պատրաստի վիճակում:

Մտածողությունը, պատմականորեն առաջ է եկել մարդու գործունեության պրոցեսում, կյանքի կողմից առաջադրված տարբեր խնդիրներ լուծելու անհրաժեշտությունից: Նպատակին հասնելու ճանապարհին հանդես եկած դժվարությունները առաջացնում են մտքի ակտիվ աշխատանք: Մարդը ըմբռնում է խնդիրը և ապա՝ փնտրում լուծման ուղիներ, դժվարությունները հաղթահարելու միջոցներ:

Բարձր առաջադիմությամբ երեխաները, հաճախ ավարտելով տարրական դպրոցը, հաջորդ դասարաններում հանդիպում են դժվարությունների՝

- ✓ դասագրքի նյութերը լինում են բավական ծավալուն,
- ✓ աշակերտը ֆիզիկապես չի կարողակնում անգիր սովորել, այդ փաստը դառնում է մյուս աշակերտներից հետ մնալու պատճառ:

Այսպիսով՝ ուսուցչի գերխնդիրն է դառնում, որ աշակերտները նյութը ոչ թե մեխանիկորեն անգիր անեն և մտապահեն, այլ գիտակցաբար յուրացնեն:

Գիտելիքների գիտակցական յուրացումը պահանջում է սովորողների ակտիվություն, ինքնուրույնություն և պետք է բացառվի ձևամոլությունը, որը

չարիք է ցանկացած բնագավառում: Ձևաառությունն, առանց բովանդակությունը հասկանալու, նյութն անգիր անելու գործընթացն է, իսկ դրա առկայության պայմաններում սովորողը նյութը լրիվ չի ընկալում, հիշում է այն, սակայն չի կարողանում կիրառել²: Այս գործողությունները արգելակում են երեխաների զարգացումը և ավելի բարձր դասարաններում երեխաները հայտնվում են անօգնական վիճակում՝ գրքի շուրջ իրականացվող ինքնուրույն աշխատանքի, առաջադրանքի ինքնուրույն լուծման, ստեղծագործական բնույթի աշխատանքների կատարման ժամանակ:

Աշխատանքի տեմպը դանդաղում է, քանի որ առաջադրանքի ծավալը նրանց ուժերից վեր է լինում:

Հարկ է նշել, որ երեխայի ինքնուրույնության ձևավորման գործում շատ մեծ դեր ունեն երեխաների ծնողները:

² Գիտական հոդվածներ, <<Մխիթար Գոշ>>, 2020, 87 էջ:

Երեխան դպրոց հաճախելուց առաջ արդեն իսկ պետք է լիարժեք տիրապետի ինքնուրույն ուտելու, իր պայուսակը դասավորելու, սանհանգույցից կոկիկ օգտվելու, իրեն հուզող հարցերը տալու, խնդրանքն արտահայտելու և այլ նմանատիպ տարրական հմտությունների: Բայց, հաճախ, ընտանիքում, որտեղ երեխային ամեն քայլափոխին կամ ծառայում են կամ թելադրում, այս հմտություններին շատ ուշադրություն չեն դարձնում:

Ինքնուրույնության պակասն ամենաշատն է խանգարում դպրոցում: Պետք է երեխայի մոտ ձևավորել պատասխանատվության զգացում, հասկացնելով, որ սովորելն իր պատասխանատվությունն է, ոչ թե ծնողի: Երեխային երևակայական խաղի մեջ ներգրավելով՝ կարելի է նրան վստահեցնել, որ դպրոցում սովորելն էլ իր աշխատանքն է, որ պետք է կատարի պատասխանատվությամբ, ինչպես դա անում են հայրը և մայրը: Կարևոր է երեխային թույլ տալ ինքնուրույն կատարել տնային առաջադրանքները, առանց միջամտելու նրա մտածողության գործընթացին՝ չմոռանալով վերահսկողության մասին:

ԵՎ պետք է հիշել, որ խրախուսանքն ավելի մեծ եռանդ է տալիս սովորելու համար, քան պատիժը: Երեխային պետք է տալ ավելի շատ ինքնուրույնություն, սխալվելու և իր սխալը վերլուծելու, հասկանալու և դրա հիման վրա գիտելիքներ ձեռք բերելու հնարավորություն: Եկեք ընդունենք բոլոր

երեխաներին այնպիսին, ինչպիսին ծնվել են և փորձենք զարգացնել նրանց մեջ կյանքի համար կարևոր որակներ և հիշենք՝

- ✓ եթե երեխան անընդհատ քննադատվում է, նա սովորում է մեղադրել,
- ✓ եթե երեխան ծաղրանքի է ենթարկվում, նա դառնում է ամաչկոտ,
- ✓ եթե շրջապատող աշխարհը թշնամանքով է վերաբերվում, երեխան պատրաստվում է պայքարի,
- ✓ եթե երեխան ապրում է ամոթանքի ենթարկվելով, ապա նրան չի լքում մեղքի զգացումը,
- ✓ եթե երեխան ապրում է համաձայնությամբ, ապա նա համբերատար է լինում,
- ✓ եթե երեխան խրախուսվում է քնքշորեն, նա վստահում է մարդկանց,
- ✓ եթե երեխային արժանապատվորեն են վերաբերվում, նա սովորում է գնահատել,
- ✓ եթե երեխան ապրում է ազնվությամբ, արդարամիտ է դառնում,
- ✓ եթե երեխան ապրում է անվտանգության մեջ, սովորում է հավատալ,
- ✓ եթե երեխան խրախուսվում է, սովորում է գնահատել իրեն,
- ✓ եթե երեխան ընդունված է և բարեկամությամբ է շրջապատված,

ապա սեր կգտնի այս աշխարհում ³:

ԱՇԱԿԵՐՏԻ ԻՆՔՆՈՒՐՈՒՅՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՄԱՆ ՁԵՎԵՐԸ

Պատմիր ինձ և ես այն կմոռանամ,
ցույց տուր և ես կհիշեմ ,
ինձ հետ կատարիր և ես կսովորեմ...
Ն. Ա. Կոայա

Այն պահից, երբ բացահայտվեն ավելի արդյունավետ մեթոդներ, կրթությունը կդառնա գրեթե միակ համապատասխան բնագավառը, որը կարող է բարելավել կյանքը⁴: Աշխարհը բարելավելու համար հարկավոր է շրջվել դեպի դրական կրթական մեթոդները:

Կրթական դրական մեթոդների միջոցով կարելի է աշակերտների մոտ գործունեության նկատմամբ ստեղծագործական մոտեցում ձևավորել և զարգացնել՝ միայն աշակերտներին սիստեմաբար մասնակից դարձնելով

³ Երբ ընտանիքում ծնվում է հատուկ կարիքներով երեխա, Ն. Հ. Վանյան, Երևան << Ասողիկ >> հրատարակչություն, 29 էջ:

⁴ Ա. Մ. Արզումանյան, Գրականության դասավանդման մեթոդներ, ձևեր, Երևան, 2014, 3 էջ:

պրպտողական բնույթի աշխատանքներին, կանգնեցնելով նրանց հետզհետե բարդացող ճանաչողական խնդիրների լուծման անհրաժեշտության առջև:

Որպես անձի կարևոր որակ՝ սովորողի ինքնուրույնությունը զարգացող կառուցվածք է, դրսևորվում է նախադպրոցական տարիքում և զարգանալով դառնում է անձի կայուն հատկություն: Երեխայի մտավոր զարգացումը, հոգևոր կյանքը վճռականորեն կախված են մանկավարժական կուլտուրայից՝ ինչպես երեխային սովորեցնել մտածել, ինչպիսի միջոցներով զարգացնել մտավոր ընդունակությունները և նպաստել ինքնուրույնության զարգացմանը:

Սովորողի ինքնուրույնության զարգացման նպատակով ուսուցիչները հաճախ կազմակերպում են ինքնուրույն աշխատանքներ: Եթե ինքնուրույնությունը անհատի անձնային որակ է, ապա ինքնուրույն աշխատանքը ուսումնական կազմակերպման ձև է: Գոյություն ունի սերտ կապ ինքնուրույն աշխատանքի և ինքնուրույնության միջև: Ինքնուրույն աշխատանքը՝ մի կողմից արդեն ձեռք բերված ինքնուրույնության արտահայտումն է, մյուս կողմից՝ ինքնուրույնության զարգացմանը նպաստող միջոց:

Որպես անհատի որակ, ինքնություն աշխատանքը նպաստում է ինքնությունության ձևավորմանը, իսկ ինքնություն աշխատանքները զարգացնում են սովորողների տրամաբանությունը, ճանաչողությունն ու ակտիվությունը: Տարրական դասարաններում գործունեություն ծավալելու կարողության ձևավորումը հնարավոր է իրականացնել միայն սովորողների ինքնություն աշխատանքի արդյունավետ կազմակերպման միջոցով: Ինքնություն աշխատանքի կազմակերպումը և անցկացումը պահանջում է հատուկ մոտեցում: Այդ պատճառով անհրաժեշտ է մանրամասն մշակել դասի պլանը, որոշել ինքնություն աշխատանքի տեղը դասի ընթացքում, բովանդակությունը և դրա կազմակերպման ձևերն ու մեթոդները:

Ինքնություն աշխատելու կարողությունները մշակվում են նպատակաուղղված վարժությունների և աստիճանաբար բարդացող առաջադրանքների միջոցով: Սովորողների ինքնություն ուսումնական աշխատանքի համար նախատեսված առաջադրանքի բնույթը անհրաժեշտ է աստիճանաբար բարդացնել: Մակայն, պետք է նշենք, որ ըստ բարդության աստիճանի տարբեր առաջադրանքներ ընտրելը բավական բարդ է: Ընտրել հեշտ առաջադրանք, որ համապատասխանում է թույլ աշակերտների ներուժին, դժվար չէ: Բայց այստեղ մի մեծ վտանգ կարող է առաջ գալ, եթե թույլ կարողություններ ունեցող աշակերտը դասից դաս անընդհատ դուրսին աշխատանք կատարի, ապա այդպես կարող ենք խորացնել նրա զարգացման հետ կապված խնդիրները: Այդ պատճառով, այդպիսի սովորողների համար ճանաչողական առաջադրանքների ընտրության ընթացքում ուսուցիչն իր առջև պետք է նպատակ դնի՝ սկզբում աշխատել ներառել պարզ առաջադրանքներ, ապա աստիճանաբար յուրացման համար ներմուծել ավելի բարդ նյութեր:

Յուրաքանչյուր խնդիր պահանջում է հարց, որի պատասխանը չի գտնվում անմիջապես: Հարկ է լինում այն փնտրել ինքնությունաբար: Մակայն խնդիրը ոչ բոլոր դեպքերում է զարգացնում ստեղծագործական մտածողությունը, ինքնությունությունը: Եթե խնդիրը լուծվում է ուսուցչի կամ դասագրքի հեղինակի ցուցադրած պատասխանի օրինակով, ապա նրա լուծումը աշակերտից ինքնություն ստեղծագործական մտածողություն չի պահանջում: Աշակերտի գործողությունը նման դեպքում կրում է վերարտադրողական բնույթ: Այն դեպքում, երբ աշակերտին լուծման պատրաստի օրինակներ չի տրվում և նա ինքը պետք է գտնի լուծման ուղին: Այդ դեպքում խնդրի լուծումը հրահրում է մտածողության ինքնություն աշխատանքի, նպաստում նրա ստեղծագործական զարգացմանը:

Սովորողի ստեղծագործական և ճանաչողական հետաքրքրությունների զարգացումը և դրա հետ կապված գիտելիքների ինքնություն համալրման գործընթացն ավելի արդյունավետ է դառնում, երբ աշակերտը տեսնում է իր

կատարած աշխատանքի արդյունքը: Սովորողի ինքնուրույնությունը կարելի է ստուգել օրինակ՝ «Անավարտ նախադասություն» մեթոդով:⁵

Այդ նախադասությունների լրացումը օգնում է երեխաներին ինքնուրույն ամփոփել դասը:

Հատկապես տարրական դասարաններում արդյունավետ է նկարների միջոցով խնդիրներ կազմելը, որը կնպաստի երեխայի ինքնուրույն մտածողության զարգացմանը:

Օրինակ՝ կազմել խնդիր ըստ նկարի:

Այսպիսով, ուսուցիչը խթանում է սովորողների ինքնուրույն որոնմանը, ոչ թե պատրաստի գիտելիքներ է տալիս աշակերտներին:

Ինքնուրույն տրամաբանելու, եզրակացություններ անելու ունակության զարգացման լավագույն միջոցներից մեկն այն է, որ մենք սահմանումը ոչ թե պատրաստի ներկայացնենք երեխային, այլ փաստերը դիտել տալով, պահանջենք, որ նա եզրակացության գա, ընդհանրացում կատարի:

Ոչ բոլոր աշակերտներն են, որ կարող են գիտնականներ դառնալ, բայց դառնալ ինքնուրույն մարդ, ով ընդունակ է վերլուծել իր արարքները, վարքը, խնդիրները, իրացնել իրեն շրջակա աշխարհում պարտավոր է: Այս դեպքում ուսուցումը ենթադրում է ակտիվ մեթոդների կիրառում, մեթոդներ, որոնք նախատեսում են ոչ թե ուսուցչի կողմից պատրաստի գիտելիքների մատուցում, այլև ուսուցման ակտիվ, ճանաչողական և պրակտիկ գործունեության ընթացքում գիտելիքների և հմտությունների ինքնուրույն ձեռք բերում:

ԻՆՔՆԱՍՏՈՒԳՈՒՄ

Հետաքրքիր օրինչափությամբ կարելի է կազմակերպել կատարված աշխատանքի ինքնաստուգում: Վերջինս կարելի է կազմակերպել այնպես, որ սովորողն ինքնուրույն ստուգի իր կատարած աշխատանքը՝ գրավոր, թե՛ բանավոր: Ուսուցչից պահանջվում է կազմել պարզ և մատչելի գնահատման ռուբրիկ, ապա աշակերտներին ներկայացնել գնահատման ռուբրիկից օգտվելու կանոնները: Բացատրությունից հետո յուրաքանչյուր աշակերտ իր աշխատանքի գնահատումը կարող է կատարել ինքնուրույն, կատարել

⁵ Ս. Խաչատրյան, Ուսուցման արդյունավետ հնարներ, Ֆրիդրիխ Էբերտ հիմնադրամ, Հայաստան 2020, 40 էջ:

փոխադարձ գնահատում: Այս աշխատանքի շնորհիվ աշակերտների մոտ ձևավորվում է ինքնուրույնություն, պատասխանատվության զգացում, ուշադրության կենտրոնացում, արժեհամակարգի ձևավորում:

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Վերոնշյալից հետևում է հետևյալ եզրահանգումը՝ ինչպես, որ մայրն է ուրախանում, երբ իր երեխան սկսում է ինքնուրույն քայլել, այնպես էլ ուսուցիչը պետք է ուրախանա, երբ իր սանը դառնում է ինքնուրույն և համարձակ մտածող: Գիտությունը կարող է առաջ գնալ միայն մտքերի ազատ բախման ճանապարհով: Ահա, թե ինչու ուսուցիչը պետք է երեխայի համար նախ մտածելու լայն հնարավորություն ստեղծի: Այս ամենը հիմնավորել ենք մեր աշխատանքում:

Մեր կատարած ուսումնասիրության հիման վրա եզրակացրել ենք հետևյալները.

- ✓ Ինքնուրույնությունը յուրաքանչյուր մարդու կյանքում ամենակարևոր գործոններից մեկն է:
- ✓ Ոչ բոլոր աշակերտներն են, որ կարող են դառնալ գիտնականներ, բայց դառնալ ինքնուրույն մարդ անհրաժեշտ է:
- ✓ Ուսուցչի գերխնդիրն է նպաստել երեխաների մեջ այդ որակի զարգացմանը:
- ✓ Ճիշտ կազմակերպված ինքնուրույն աշխատանքը պարբերաբար անցկացնելով՝ սովորողները առավել խորը և ճկուն գիտլիք են ձեռք բերում:
- ✓ Ուսուցչի կողմից պատրաստի գիտելիքների հաղորդման դեպքում սովորողի ինքնուրույնությունն ու ստեղծագործական մտածողությունը չի զարգանում :
- ✓ Սովորողների ինքնուրույն ուսումնական աշխատանքի համար նախատեսած առաջադրանքների բնույթը անհրաժեշտ է աստիճանաբար բարդացնել:
- ✓ Չի կարելի թույլ ընդունակություններով աշակերտներին անընդհատ առաջադրել դյուրին առաջադրանքներ:
- ✓ Հեշտ առաջադրանքների հետևանքով կարող ենք խորացնել թույլ ընդունակություններ ունեցող աշակերտների զարգացման հետ կապված խնդիրները:
- ✓ Յուրաքանչյուր ուսուցիչ պետք է սկզբում առաջադրի պարզ առաջադրանք, ապա աստիճանաբար յուրացման համար ներմուծի առավել բարդ նյութեր:

- ✓ Ինքնուրույն աշխատանքների համար նախատեսված առաջադրանքները պետք է աշակերտներից պահանջեն կամային ջանք:
- ✓ Պետք է առաջադրել այնպիսի առաջադրանքներ, որոնց կատարման համար աշակերտներից կպահանջվի գիտելիքների կիրառում նոր իրավիճակներում:
- ✓ Անհրաժեշտ է դպրոցում ստեղծել այնպիսի իրադրություն, որ երեխան ձգտի ինքնուրույն հասնել դրված նպատակներին:
- ✓ Սովորողը պետք է յուրացնի իր համար մատչելի գործելու միջոցները:
- ✓ Աշակերտը պետք է սովորի իր առջև որևէ ինքնուրույն նպատակ դնել և լուծել առաջադրած խնդիրը:
- ✓ Դպրոցը պետք է սովորեցնի աշակերտին լուծելու զանազան պրպտողական, ճանաչողական և գործնական խնդիրներ:
- ✓ Դպրոցում պետք է ուսուցանել խնդրի լուծման այնպիսի մեթոդներ և միջոցներ, որոնք այսօր համագործակցային ուսուցման բովանդակությունն են կազմում, որպեսզի վաղվա ճանապարհին աշակերտը պատրաստ լինի կյանքում նոր խնդիրների ինքնուրույն լուծմանը:
- ✓ Ուսուցիչը չպետք է բավարարվի աշակերտին պատրաստի գիտելիքներ մատուցելով:
- ✓ Պատրաստի գիտելիքների մեքենայաբար ընկալումը միակողմանի գործողություն է և շատ քիչ է նպաստում ինքնուրույն մտածելու ունակությունների զարգացմանը:
- ✓ Գնահատելիս կամ սխալն ուղղելիս կարևոր է ասել աշակերտին, թե ինչու է դա սխալ և բացատրել ճիշտը:⁶
- ✓ Երեխան պետք է իմանա ցանկացած երևույթի պատճառն ու հետևանքը. Դա գիտելիքի գիտակցված յուրացման լավագույն միջոցն է, որը կօգնի աշակերտին երազել, հայտնագործել և ապագայում գիտնական, գյուտարար և արվեստագետ դառնալ:
- ✓ Յուրաանչյուր ուսուցիչ պետք է հիշի, որ հենց աշակերտական նստարանին է ձևավորվում ապագա մտածողն ու ստեղծագործողը...

⁶ Ս. Խաչատրյան, Ուսուցման արդյունավետ հնարներ, Ֆրիդրիխ Էբերտ հիմնադրամ, Հայաստան, 17 էջ:

ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Ա. Մ. Արզումանյան, Գրականության դասավանդման մեթոդներ, ձևեր, Երևան, << ԱՀԱ Պոլիգրաֆ>> հրատարակչություն, 2014, 100 էջ:
2. Գիտամեթոդական վերլուծական ամսագիր, մանկավարժություն, Ո. ԿԳՆ կրթության ազգային ինստիտուտ, 2008, 126 էջ:
3. Գիտական հոդվածներ, <<Մխիթար Գոշ>> , 2020, 407 էջ:
4. Երբ ընտանիքում ծնվում է հատուկ կարիքներով երեխա, Ն. Հ. Վանյան, Երևան, <<Ասողիկ>> հրատարակչություն, 2008.-38 էջ:
5. Ս. Խաչատրյան, Ուսուցման արդյունավետ հնարներ, Ֆրիդրիխ Էբերտ հիմնադրամ, Հայաստան, 2020, 74 էջ:
6. Տասը հարց և պատասխասխան 3-6 տարեկան երեխաների մասին, 24 էջ:
7. <https://lib.armedu.am/resource/24195>
8. <https://znanio.ru/media/-----2615119>